

вобраза постчалавека ў двух асноўных кірунках. Сутнасць першага складае эсхаталагічны роздум аўтараў над трагічнай прыродай людзей, глыбокае разуменне абранага апошнімі тэхналагічнага шляху як нерацыянальнага і тупіковага па сваёй сутнасці (А. Кларк “Канец дзяцінства”).

Спецыфікай зместавага плана тэкстаў другой групы з’яўляецца крытычнае асэнсаванне магчымасцей эвалюцыі асобы, спробы прадказання вынікаў рэалізацыі тэорыі фізічнага і інтэлектуальнага самаўдасканалення Ното саріенсе з дапамогай штучных метадаў і без увагі да духоўнага развіцця кожнага асобнага індывіда (нарацыі В. Гігевіча, А. Зямянскага, А. Паўлухіна). Аднак абодва сцэнары сыходзяцца ў адным: мадыфікацыя чалавека, натуральная альбо штучная, непазбежная, як і зменлівасць усяго існага на Зямлі.

Літаратура

1. Лем С. Фантастика и футурология : в 2 кн. Кн. 2. / С. Лем ; [пер. с пол. Е. П. Вайсброта, под ред. В. И. Борисова]. – М. : АСТ ; Хранитель, 2008. – 667 с.
2. Бодрийяр Ж. Прозрачность зла / Ж. Бодрийяр ; [пер. с фр. Л. Любарской, Е. Марковской]. – М. : Добросвет, 2000. – 257 с.
3. Кагарлицкий Ю. Что такое фантастика / Ю. Кагарлицкий. – М. : Худож. лит., 1974. – 352 с.
4. Земянский А. Автобан нах Познань [Электронный ресурс] / А. Земянский. – Режим доступа : http://fan.lib.ru/k/kudrjawcew_1_w/text_0030.shtml

УДК 82.092

*Лілія Богачевська
(м. Івано-Франківськ)*

АДЕКВАТНІСТЬ ВІДТВОРЕННЯ ОБРАЗУ ОРИГІНАЛУ “РІЗДВЯНОЇ ПІСНІ У ПРОЗІ” Ч. ДІККЕНСА В УКРАЇНСЬКИХ СУЧАСНИХ ПЕРЕКЛАДАХ ІВАНА АНДРУСЯКА Й ОЛЕКСАНДРА МОКРОВОЛЬСЬКОГО (ІМАГОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ)

У статті здійснено компаративний аналіз сучасних українських версій перекладу “Різдвяної пісні у прозі” Ч. Діккенса. Проаналізовано лексико-граматичні трансформації, відповідність відтворення в перекладах авторського стилю та “духу” оригіналу, подано художньо-естетичну характеристику досліджуваних явищ.

Ключові слова: оригінал, переклад, лексико-граматичні трансформації, адекватне відтворення, відповідність.

Богачевская Л. О. Адекватность воспроизведения образа оригинала “Рождественские песни в прозе” Ч. Диккенса в украинских современных переводах Ивана Андрусика и Александра Мокровольского (имагологический аспект). В статье сделан компаративный анализ современных украинских версий перевода повести Ч. Диккенса “Рождественская песня в прозе”. Проанализированы лексико-грамматические трансформации, соответствие воспроизведения в переводах авторского стиля и “ореола” оригинала, представлена художественно-эстетическая характеристика исследуемых явлений.

Ключевые слова: оригинал, перевод, лексико-грамматические трансформации, адекватное воспроизведение, соответствие.

Bohachevska L. O. Adequacy of Original Image Interpretation of Ch. Dickens’ “Christmas Song in Prose” in Ukrainian Modern Translations by Ivan Andrusyk and Oleksandr Mokrovolskyi (Imagological Aspect). The article is devoted to comparative analysis of modern Ukrainian variants of translation of Ch. Dickens’ short story “Christmas Carol in Prose”. The lexical-grammatical transformations, the adequacy of rendering of the author’s style and the “spirit” of original in its translations are investigated and the creative-ascetic assessment of the analyzed phenomena is presented.

Key words: original, translation, lexical-grammatical transformation, adequate rendering, coincidence.

Постановка наукової проблеми та її значення. Переклад — явище багатогранне, і є об’єктом досліджень суміжних філологічних дисциплін: лінгвістики, перекладознавства, порівняльного літературознавства, зокрема імагології. Коли він трактується з компаративного погляду, то досліджується як медіатор міжлітературних зв’язків. Д. Дюришин слушно зауважив: “інтерес філології до проблем перекладу значною мірою зумовлений активним розвитком міжнародних контактів у всіх сферах людської діяльності, зростаючим прагненням до обміну духовними цінностями в загальносвітовому масштабі” [4, 128]. Відомо, що процес взаємообміну культурними надбаннями — складне явище, обумовлене різними чинниками: історико-соціальними, політико-економічними, психологічними, національно-індивідуальними та лінгвістичними.

У системі взаємозв’язків важливе місце належить посередництву інтерпретатора-популяризатора. Його суб’єктивне ставлення до об’єкта, над яким працює, глибоке знання іноземної та рідної мов, досвід та майстерність об’єктивно впливають на якість перекладу. Важко знайти в Україні митця, який не перекладав би творів зарубіжних авторів, що слугує ознайомленню зі світовою літературою і культу-

рою, утвердженню загальнолюдських цінностей. Твори Ч. Діккенса перекладали С. Олесницький (1880), І. Белей (1882), М. Іванов (1929, 1937), Ю. Корецький (1936), В. Черняхівська (1929), М. Пінчевський і О. Терех (1987), М. Сагарда (1930), К. Шмиговський (1930), Ю. Лісняк (1970), Р. Доценко (1986) та ін.

Матеріалом компаративного дослідження слугують декілька зразків різночасових перекладів одного й того самого оригінального твору. Тому об'єктом нашої літературознавчої розвідки стали сучасні українські переклади повісті Ч. Діккенса "Christmas Carol in Prose", які здійснили Іван Андрусак ("Різдвяна пісня у прозі", 2006) та Олександр Мокровольський ("Різдвяна пісня у прозі. Повість про Різдво з участю Духів", 2009). **Мета** дослідження – з'ясувати не тільки адекватність відтворення лексико-граматичних і смислових одиниць на аналітичному рівні, а й характеризувати цілісність передачі першотвору, образну відповідність перекладів оригіналу.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Національні літератури, будучи певною мірою відкритими для засвоєння універсальних духовних цінностей, водночас намагаються зберегти етнічну самоідентифікацію, адже важливим є те, "якою сіткою координат певний народ осягає світ, і, відповідно, який космос (у давньому сенсі слова: яка будова світу, світопорядок) вибудовується перед його очима" [1, 44]. Отже, кожна національна література, поглинаючи культурні надбання ззовні, намагається зберегти свою неповторність, своєрідність та самобутність.

Компаративістика трактує переклад як багатовекторний діалог (за М. Бахтіним), котрий схематизується в три ланки: автор – читач – перекладач, а реалізується через рецепцію тексту та його інтерпретацію. Ці складні когнітивно-відтворювальні процеси завжди в епіцентрі порівняльного аналізу й залежать від психологічних особливостей та професійної компетентності перекладача, а також співмірності світосприйняття, спорідненості світобачення автора й перекладача. Саме тут відбувається творчий добровільний підхід щодо добору перекладачем твору для свого перекладу. Як слушно зауважив У. Дильтей, "і автор, і інтерпретатор не протистоїть один одному в плані своїх індивідуальностей. Спільність людської природи, яка робить можливим спілкування з допомогою мови, уможливорює й інтерпретацію; у її процесі відбувається співпереживання чужих форм життя

шляхом власного відчуття життя...” [11, 242]. Під час роботи над текстом оригіналу перекладач “зростається” з ним, щоб якомога краще передати його засобами рідної мови.

Зазначимо: політичне чи будь-яке інше замовлення на здійснення перекладу перетворюється на часткове нав’язування волі інтерпретаторові, що також може впливати на якість майбутнього перекладу. Отже, політично-соціальний чинник не менш важливий, ніж психологічно-індивідуальний для забезпеченні правильного відтворення й адекватного перенесення інонаціонального художнього твору на національне підґрунтя.

Зробивши екскурс в історію англійської літератури, пригадаємо, що “Christmas Carol in Prose, A Ghost Story of Christmas” написав англійський романіст Ч. Діккенс як перший твір різдвяної пенталогії, який опублікував видавничий дім “Чепмен та хол” у грудні 1843 року. Ця повість заклала підвалини класичної різдвяної прози. Це найбільш знаковий твір майстра слова, який має потенційну здатність постійно викликати інтерес у перекладачів усього світу. Саме завдяки такому художньо-естетичному потенціалу українські митці часто зверталися до перекладу цього твору.

На ініціальному етапі популяризації творчості Ч. Діккенса цикл п’яти оповідань був об’єктом перекладів Ч. Діккенса в Галичині. Слід зазначити, що авторитет провідного літературознавця І. Франка, його наукові зауваження та поради також сприяли зацікавленості перекладачів саме “Різдвяними оповіданнями” Ч. Діккенса. Про популярність різдвяного циклу свідчить також прагнення Лесі Українки перекласти “дещо з менших новел (наприклад, різдвяні казки)” та “Давіда Коперфілда” українською мовою” [6, 41].

Справді, Різдво – одне з найбільших релігійних християнських свят, яке було надзвичайно популярним в Україні в XIX ст. Отже, “Різдвяні оповідання” (1843–1848), які принесли Ч. Діккенсові славу “батька Різдва” тому, що в них він рятує святкові традиції від строгого кальвінізму, не могли не приваблювати українців.

Перші переклади творів Ч. Діккенса українською мовою з’явилися у Галичині у 80-х роках XIX століття. Цій події приділяється велике значення, оскільки саме переклад – головне джерело ознайомлення українського читача та професійного літератора з творами Діккенса. Першою сходиною стала публікація українського перекладу оповідання “A Christmas Carol in Prose” під назвою “Святий вечір”

Є. Олесницьким (1856–1912) 5 січня 1880 року в другому номері новоорганізованої львівської газети “Діло” (у червні того ж року “Святий вечір” у цьому ж перекладі вийшов у світ окремою книгою). Газета виходила в 1880–1939 роках за редакцією В. Барвінського, Д. Гладилевича, Ю. Романчука, І. Белея із різною періодичністю. У 80-х роках тут працював І. Франко. На його думку, “Діло” зверталось більше до інтелігенції, до духовенства, менше дбаючи про інтереси сільського й міського населення.

“Щоб задоволити потребу читання в інтелігентній публіці” [9, т. 41, 431] 1881 року почав друкуватися літературний додаток до “Діла” – “Бібліотека найзнаменитіших повістей”, яку очолював В. Барвінський, а згодом – І. Белей. У ній серед творів інших письменників було опубліковано Діккенсові “Новорічні дзвони” в перекладі І. Белея. За словами І. Франка, І. Белей, відомий також під псевдонімами Роман Розмарин і Гнат Перевізник, “зладив дуже гарний перевід Діккенсових «Новорічних дзвонів»” [9, 87].

У часи радянської тоталітарної держави, коли будь-які релігійні вірування ігнорувалися, інтересу до перекладу цього твору не було. Сьогодні в Україні значна увага приділяється надбанням світової мистецької скарбниці, а введення курсу зарубіжної літератури до обов’язкової шкільної програми потребує українських перекладів всесвітньовідомих творів. Теоретик перекладу В. Коптілов вважає “кожен мистецький переклад шедевр світової літератури не тільки вводить у культурний обіг народу певний іншомовний твір, а й запроваджує нові принципи художнього змалювання життя, знайомить із новими художніми формами, з новими мовними засобами, які створюють художній образ, отже, дає поштовх індивідуальним пошукам митців у їхній оригінальній творчості” [5, 45].

Нинішнє піднесення духовності українського народу, інтерес до традицій, пов’язаних із релігійними святами, зокрема Різдва, слугують збільшенню кількості перекладів творів, які належать до класичної різдвяної прози. У 2006 та у 2009 роках талановиті перекладачі І. Андрусак та О. Мокровольський, які володіють багатьма іноземними мовами, зокрема англійською, переклали “Різдвяну пісню у прозі” Ч. Діккенса.

“Різдвяна пісня у прозі” – гармонійний симбіоз, високохудожній і стилістично довершений твір, у якому порушуються етичні проблеми

людськості, дуже близькі простій людині, що допомагають знайти світло в гнітючій безвиході буття (бідні сім'ї широко радіють Різдвяним святкам).

Велике значення приділяється персонажеві Джейкобу Марлі, адже він є засобом зав'язки сюжету. Він з'являється з попередженням, що головний герой Ебінезер Скрудж, бізнесмен, скнара, страждатиме в потойбічному житті так, як він, якщо не змінить своє життя. Образ Марлі змальований так, щоб зворушити головного персонажа та вплинути на читацьку уяву. Це привид у звичайному одязі, обвішаний важким ланцюгом із касових скриньок, ключів, гаманців та інших маталевих речей.

Англійський письменник на початку твору декілька разів наголошує, що Марлі вже більше не належить до світу живих: "Marley was dead, to begin with. There is no doubt whatever about that" [10, 3]. Вдало здійснює переклад цих рядків І. Андрусяк, незважаючи на зміну структури першого речення: "Почнемо з того, що Марлі помер. І годі було в цьому сумніватися" [2, 9]. Зі свого боку, О. Мокровольський, на нашу думку, невиправдано прагне наблизити вставні речення до ритмомелодики пісні (адже "Різдвяна пісня в прозі"): "Почнімо пісню цю з того, що Мерглей помер і ліг у глей. І хто б у цьому й сумнівався?" [3, 13]. Тому перекладач уводить у текст перекладу такі додаткові елементи, як "пісню цю", котрих немає в оригіналі. Не дотримуючись загальноприйнятих засобів відтворення антропонімів – транслітерації та транскрибування (як це робить І. Андрусяк у своєму перекладі), О. Мокровольський передає прізвище Marley як Мерглей, римуючи його з рідковживаним українським словом "глей", що означає "глина", й отже, наголошує, що Марлі був насправді в землі, тобто мертвий. Однак зауважимо: такі трансформації не вписуються в оригінал і не відповідають творчому задуму автора.

Як доказ того, що компаньйон Скруджа справді мертвий, автор використовує троп-порівняння "as dead as a door-nail" [9, 3]. І. Андрусяк перекладає його: "був мертвий, як цвях в одвірку" [2, 9]. У О. Мокровольського це звучить так: "був мертвий, неначе цвях в одвірку" [3, 13]. Кожен перекладач використав свій порівняльний сполучник – "як" або "неначе", однак обидва вдало справилися зі своїм завданням, не порушили зміст оригіналу.

Ще раз підсилюючи свою думку (therefore, відтак, тому), Ч. Діккенс уже вкотре наголошує: "You will therefore permit me to repeat, emphatically, that Marley was as dead as a door-nail" [10, 3]. В І. Андрусяка це

звучить так: “А відтак дозвольте мені повторити ще і ще раз: Марлі був мертвий, як цвях в одвірку” [2, 9]. В О. Мокровольського: “Тому дозвольте мені повторити, ще й наголосити, що Мерглей таки ліг у глей, тобто був мертвий, наче цвях в одвірку” [3, 13]. Слово “*emphatically*” (виразно, підкреслено, наполегливо) по-своєму відтворюють перекладачі – як “ще і ще раз” та “ще й наголосити”, і ці обидва варіанти є вдалими, проте другий точніше відповідає оригіналу.

Автор пояснює, що компаньйони Скрудж та Марлі були дуже схожі за своїми звичками, адже співпрацювали тривалий час: “Scrooge and he were partners for I don't know how many years” [10, 3]. Перекладаючи ці рядки, І. Андрусак опускає слова “I don't know” [10, 3], що наближає його висловлювання до більш природного українського звучання: “Адже Скрудж і Марлі довгі роки були компаньйонами” [2, 9]. Натомість О. Мокровольський замість “I don't know” уживає “не пам'ятаю”, намагаючись бути більш точним під час перекладу лексичних одиниць: “Скряж із Мерглеєм були компаньйонами вже й не пам'ятаю скільки років” [3, 13]. Проте вухо ріже ще один, поряд із Мергелем, невдало дібраний О. Мокровольським антропонім Скряж. Перекладач знову чинить по-своєму, відшукуючи асоціативні зв'язки з російським словом “скряга”, що означає скнара, називає головного персонажа в українському перекладі Скряжем. Вважаємо, що такий переклад неадекватно сприймає читач, оскільки він спотворює “дух” першотвору.

У наступному прикладі простежується зміна змісту повідомлення в перекладі І. Андрусика, яка введена з порушенням задуму автора: “Sometimes *people new to the business* called Scrooge, and sometimes Marley, but he answered to both names. It was all the same to him” [10, 3].

У перекладі І. Андрусика це звучить так: “І який-небудь *новачок*, звертаючись у справах до Скруджа, іноді називав його Скруджем, а іноді – Марлі. Скрудж відкликався і на одне, й на інше. Йому було байдуже” [2, 9]. Складається враження, що перекладач неправильно зрозумів зміст авторського висловлювання “*people new to the business*”, а також змінив граматичну структуру, членуючи складнопідрядне речення на два простих. О. Мокровольський у своєму варіанті правильно передав зміст оригіналу: “*Підприємці-новачки* називали Скряжа хто Скряжем, а хто – Мерглеєм, але він однаково відгукувався на обидва прізвища. Для нього це було все одно” [3, 13], проте двічі замінює слово “*sometimes*” займенником “хто”.

Основна тема “Різдвяної пісні у прозі” Ч. Діккенса – феєрична святкова філантропія. Персонажі, сповнені “різдвяним духом”, намагалися покращити життя інших, унести свою частку добра в розвиток світу. Автор твору прагне показати, що соціальна межа між різними верствами наче стерлася у святкові дні, а дії другорядних персонажів – і реального, і фантастичного плану – скеровані на те, щоб змінити сутність скнари Скруджа, який нехтував одним із найбільших християнських свят – Різдвом.

Його небіж одним із перших намагається доказати дядечкові, що кожен – і бідний, і багатий – мають радіти цьому святу. Промовистим є діалог між ними. Дядечко Скрудж дорікає: “You’re poor enough” [10, 5]. “Може, ти ще недостатньо бідний?” [2, 12]. “Злидото” [3, 19]. Зі свого боку, племінник не може зрозуміти, чому його дядечко завжди такий похмурий і невдоволений у святкову пору: “You’re rich enough” [9, 5]. “Чи вам здається, що ви ще недостатньо багаті?” [2, 12]. “Із вашим багатством!” [3, 19]. Кожен перекладач по-своєму виконує інтерпретацію цього місця твору. І. Андрусак перетворює стверджувальні речення на питальні, а О. Мокровольський, не дотримуючись букви перекладу, добирає відповідники наближені до розмовної української мови, наприклад, те, що дослівно перекладається “ти – недостатньо бідний”, він перекладає “злидото” (знову ж таки рідковживане).

Скрудж вважає, що живе “серед таких бовдурів” [2, 12]; “серед таких телепнів” [3, 19]; “in such a world of fools” [10, 5], як його небіж. Він знову дорікає: “What’s Christmas time to you but a time for paying bills without money; a time for finding yourself a year older, but not an hour richer; a time for balancing your books and having every item in ’em through a round dozen of months presented dead against you?” [10, 5]. “Для таких, як ти, Різдво означає, що настав час сплачувати рахунки, а грошей катма. Час підбивати річний баланс, а в тебе з місяця в місяць жодних прибутків, самі збитки, і хоча віку твого прибуло, та до капіталу не додалося жодного пенні” [2, 12]. “Бо що для вас Різдво, як не нагода посплачувати рахунки без грошей? Що – як не нагода переконатися, що ви на рік постаршали й постаріли, але ні на годину не побагатшали? Що – як не нагода побачити прірву між вашими видатками та прибутками у ваших записниках і переконатися, що кожнісінька цифра тих записів, за всі дванадцять місяців про минулого року, вбивчо свідчить про вашу неспроможність?” [3, 19]. Обидва перекладачі вдаються до граматичного членування, тобто

змінюють структуру одного складнопідрядного діккенсівського речення на декілька синтаксично спрощених. Однак ці трансформації націлені на полегшене читацьке сприймання, тому вважаються виправданими.

Він проганяє свого небожа разом із Різдом “Merry Christmas! Out upon merry Christmas!” [3, 19]; “Веселого Різдва! Та йди ти зі своїм Різдом!” [2, 12]. Однак в О. Мокровольського ці рядки взагалі випадають із тексту перекладу. Автор підкреслює категоричність поглядів свого головного персонажа на початку твору, щоб унаочнити ступінь його метаморфози наприкінці.

Наступну марну спробу зворушити душевні струни милосердя та щедрості Скруджа здійснили збирачі пожертв, які завітали до його офісу. Вони також намагалися переконати старого бізнесмена, що багатії повинні зрозуміти бідних хоча б під час Різдва, наводячи беззаперечні факти: “Many thousands are in want of common necessaries; hundreds of thousands are in want of common comforts, sir” [10, 5]. “Тисячі бідолах мусять відмовляти собі в найнеобхіднішому. Сотні тисяч не мають даху над головою” [2, 12]. “Багато тисяч потребують найнеобхіднішого, а сотні тисяч не мають даху над головою, пане” [3, 19]. “In want of” перекладено в першому випадку як “мусять відмовляти собі”, що не відповідає букві перекладу, в іншому – простежується адекватність “потребують”, також обидва перекладачі відходять від слів оригіналу “in want of common comforts”, наближуючи ці слова до розуміння українського читача, інтерпретуючи: “не мають даху над головою”. Деталі мовної відповідності – тільки один критерій оцінювання перекладу, однак їхня справжня цінність вимірюється читацьким сприйняттям, яке щодо досліджуваних перекладів схвальне, адже твори доступні для читацького загалу. Як слушно зауважує П. Топер, “у кінцевому підсумку навіть мовні реалії перевіряються не за словником, у живому слововикористанні сучасниками” [7, 198].

Висновки й перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи, зазначимо: на підібраних прикметних прикладах ми спробували показати, що, незважаючи на певні лексико-граматичні трансформації, обидва переклади здійснені сучасною українською мовою на високому професійному рівні, цілісно передають зміст першотвору, відтворюють діккенсівський стиль і “дух” оригіналу, зберігають особливості сюжетобудови та часовопросторових вимірів. Звісно, кожен переклад відзначається індивідуальним стилем митця, однак у

цьому й полягає цінність множинності перекладів, це і є підґрунтям для порівняльного аналізу та літературознавчої оцінки. Обидва сучасні художні тексти перекладів легко сприймаються, читабельні, гнучкі за лексичними і граматичними структурами. Згідно з монографією Л. Венутті “Невидимість перекладача: історія перекладів”, “чим більше прихований перекладач, тим більше виявлений автор” [12, 2], отже, можемо стверджувати, що порівнювані перекладні інваріанти “Різдвяної пісні у прозі” Ч. Діккенса вписуються в постмодерністські канони гри, де переклад сприймається, ніби оригінал, а незначні неточності та відхилення не заважають цьому.

Цілком очевидно, що різні переклади одного й того самого художнього зразка завжди бажані, оскільки тільки першотвір неповторний, а кожна інтерпретація розкриває його нову грань, допомагає глибше пізнати. Перекладна множинність зумовлюється своєрідністю онтології перекладу: оригінальний художній твір має, звичайно, одне текстове втілення, а в іншій національній літературі він функціонує в серії перекладів, що є основним способом його існування як явища мистецтва.

Література

1. Гачев Г. Национальные образы мира / Г. Гачев. – М. : Сов. писатель, 1988. – 448.
2. Діккенс Ч. Різдвяні повісті / пер. з англ. О. Мокровольського / Чарльз Діккенс. – Т. : Навч. кн. – Богдан ; К. : Веселка, 2009. – 464 с.
3. Діккенс Ч. Різдвяна пісня в прозі / пер. з англ. І. Андрусика // Діккенс Ч. Різдвяні історії / Ч. Діккенс. – К. : Школа, 2006.
4. Дюришин Д. Теория сравнительного изучения литературы : пер. со словац. / Д. Дюришин. – М. : Прогресс, 1979. – 319 с.
5. Коптілов В. Першотвір і переклад. Роздуми і спостереження / В. Коптілов. – К. : Дніпро, 1972. – 215 с.
6. Українка Леся. Листи (1876–1897) / Леся Українка // Українка Леся. Зібрання творів : у 12 т. / Леся Українка. – К. : Наук. думка, 1977. – Т. 10. – 542 с.
7. Топер П. Перевод и литература: творческая личность переводчика / Павел Топер // Вопр. лит. – 1998. – № 6. – С. 178–199.
8. Франко І. Зібрання творів : у 50 т. / Іван Франко – К. : Наук. думка, 1976–1986.
9. Франко І. Твори : у 20 т. / Іван Франко. – К. : Наук. думка, 1957. – Т. 20. – 260 с.
10. Dickens Ch. A Christmas Carol and the Cricket on the Hearth / Ch. Dickens. – Berkshire : Purnell, 1980. – 200 p.

11. Diltey W. The Rise of Hermeneutics / W. Diltey // New Lit. History. – Charlottesville, 1972. – Vol. 2. – № 2. – P. 242.
12. Venuti L. The Translator's Invisibility: A History of Translation / L. Venuti. – London ; New York : Routledge, 1995. – P. 2.

УДК 82.091

*Оксана Боднар
(м. Івано-Франківськ)*

ГЕНРІ ЛОНГФЕЛЛО І ГЕЛЕНА МОДЖЕЄВСЬКА: ДО ПИТАННЯ ПРО ПОЛЬСЬКО-АМЕРИКАНСЬКІ КУЛЬТУРНІ ТА ЛІТЕРАТУРНІ ЗВ'ЯЗКИ ХІХ СТ.

У статті проаналізовано багатогранні зв'язки американського класика Генрі Лонгфелло з польською літературою. Вивчення епістолярію польської актриси зі світовим іменем Гелени Моджеєвської розширює уявлення про польсько-американські культурні та літературні відносини ХІХ ст.

Ключові слова: польська література, зв'язки, рецепція, переклад, поезія, лист.

Боднар О. Я. Генри Лонгфелло и Гелена Моджеевская: к вопросу о связях американского поэта с польской литературой. В статье рассматриваются многогранные связи американского классика Генри Лонгфелло с польской литературой. Изучение эпистолярия польской актрисы с мировым именем Гелены Моджеевской расширяет представление о польско-американских культурных и литературных взаимоотношениях ХІХ ст.

Ключевые слова: польская литература, связи, рецепция, перевод, поэзия, письмо.

Bodnar O. Ya. Henry Longfellow and Helena Modrzejewska: to the Problem of the American Poet's Contacts with Polish Literature. The article deals with many-sided contacts of American classic Henry Longfellow with Polish literature. Research of Polish actress with the world name Helena Modrzejewska's epistolary widens the notion of Polish-American cultural relationships of the ХІХ century.

Key words: polish literature, contacts, reception, translation, poetry, letter.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сприйняття поетичного доробку Генрі Лонгфелло в різних країнах дає змогу обґрунтувати причини популярності американського поета далеко за межами батьківщини, мати уявлення про зміст і характер цього